

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megörzöztetésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 14.

Királyi szentesítés előtt.

(K. Ö.) Az új gazdasági cseléd-törvény szentesítés végett a király előtt van. A szociális törvényalkotás ezzel oly kiegészítést nyer, mely méltán feltűnést kelt a külföldön is. Különösen két szempont az, mely a törvény alapeszméjét képezi és melynek megvalósítása a törvényhozók szeme előtt lebegett.

Az új törvény ugyanis az emberi szabadságra és az emberi jogegyenlőségre van alapítva. A mezőgazdasági cselédet elhatározásában és cselekvési szabadságában nem korlátozhatja a gazda autokratikus hajlama, viszont a gazdát sem lehet terrorisztikus uton megfélemlíteni. Ha már vére szakadt annak a korszaknak, mikor azt gondoltuk, hogy talán visszaállítható a régi patriarkális rendszer, akkor a gazda és cseléd közötti viszony oly modern jogi rendezést nyerjen, mely a jogokat és köteleességeket precíz meghatározva, a törvény védő és büntető hatalmával mozdítja elő a társadalmi béke kialakulását.

Ezeknek a szempontoknak igyekszik eleget tenni az új gazdasági cseléd-törvény.

Az elmúlt korszak a mezőgazdasági cselédekre nézve — sajnos — nem hozott jó napokat. A mezőgazdasági válság következtében a gazdák helyzete lényegesen megrosszabbodott. Már ez is arra kényszerítette a gazdákat, hogy úgy a saját, mint cselédek életrendjét korlátozzák. De ez lett volna a kisebbik baj. A nagyobb baj ott kezdődött, mikor ugyancsak a mezőgazdasági baj következtében egy új birtokos osztály alakult ki, mely a régiek sem hegyománnyait, sem erejüket nem örökölte. Kapitalisztikus törekvések vezették a föld megszerzésében és kihasználásában és ezek a törekvések bizony sokszor birták arra, hogy a cseléd helyzetével visszaéljenek. Ez az új földbirtokos és bérlő osztály a földet kiszorította, a cselédet megszarolta, rossz lakást, konvenciót és bánásmódot adva neki.

Jött azután az ellenkező véglet. A szociáldemokrácia tért foglalt, sőt elhatárolódott. A szociáldemokrácia által félre vezetett gazdasági cselédek a gazda megrontására törekedtek. A gazda védtelen volt a legtöbbszörre meglepetésszerűen ért támadás ellen. Az új törvénynek tehát a gazdát is meg kell védelmeznie a cselédek tulkapásai ellen. Intézkedik mindenben, a mi a cseléd életében csak előfordulhat és megadja a cselédnek mindent, amit humánus törvényhozás csak

megadhat, de azután megköveteli a cselédet a hűséget, az elvállalt köteleességek pontos teljesítését és a szerződések megtartását. Különben megtorol minden vétkeket mulasztást. A cselédnek biztosítja a megélhetésre szükséges bért, gondoskodik a cseléd egészségéről és gyógyításáról, betegség esetén gondoskodik a cseléd és családja gyógyításáról, gyámolítja az elárult cselédcsaládot. Meghatározza a cseléd részére a munkaszünetet, megkönnyíti az iskoláztatást és biztosítja neki a humánus bánásmódot. Mindezzel szemben a gazdának mást nem biztosít, mint a becsületes munkaszolgáltatást.

Szociális érzékre vall az a körülmény, hogy a főrendiház oly irányú módosítást eszközölt a törvényen, mely a cselédnek első osztályú természetbeli járadóságot és a tüzelőnek mennyiségbeli meghatározását biztosítja a cselédnek.

A mezőgazdasági cselédek meg lehetnek elégedve az új törvényvel. Új korszak virrad rá. Az új korszak áldásában azonban csak úgy lesz része, ha hozzá simul a törvény humánus szelleméhez és becsületes munkájával elősegíti a gazda boldogulását. A gazdával együtt él és bukik. Az izgatók azonban csak romlását idézik elő.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Bűnök.

Írta: Herczeg Dezso.

1.

Mikor büntetik a katonát.

Tavaszi reggel volt. A nap vérpiros korongja lassan bontakozott ki a sűrű felhőtől mögül és erőtlen sugarai végigcsókolták a gyakorlótér félig letaposott fűvén csillogó harmatot.

A gyakorlótérre vezető keskeny uton — a teret keletről határoló vasúti töltés felől nézve — feltűnt egy mozgó fekete pont, mely, amily mértékben közeledett, annyira nagyobodott. A gyakorlott szem nyomban felismerte; a hetedik század volt. A század előtt pej kancaján, a »Linán« Leopold von Herbacek kapitány és cs. és kir. kamarás ur lovagolt.

A kaszárnyában mindenki tudta, hogy a kapitány ur ma rossz kedvében van, mert ilyenkor mindig elsőnek jelenik meg századjával a gyakorlótéren.

— Ma erős napunk lesz megint! — adják tovább egymásnak a legények. Míg máskor a jelszó: »Keveset, de jól« ma sokat és bármily jó legyen is, csak rossz lesz.

Virgonc, tüzes lován körülugratta a századot, hol elől lovagolt hol oldal, majd meg hátul tünt fel délceg alakja és szája mindig osztotta a dusan felszerelt szitkokat és jókívánásokat.

— Ez semmi! Mind semmi! Alusztok ma megint? No, majd felébresztelek benneteket kissé! . . . Vigyázz! Sulybal Putólépés, indulj.

A trombitás tele tüdővel fujta:

»Tra-ta, tra-ta, tra-ta . . .«

Az altisztek ijedten buzditották a legénységet:

— Szépen dolgozni . . . Erősen fellépni. Az őrmester halkán számlálta a lépéseket:

— Eins . . . eins . . . bal . . . jobb . . . erősebben . . . még jobban . . .

A sok napbarnított arc merően nézett parancsnokára. Alakjuk kiegyenesedett, mellüket kidüllesztették, jobb kezük előírás szerint átfogta a fegyver szíjját, baljukat a bajonettre

szoritották, lábukat egyöntetűen ütötték a földre, hogy nyomában fő többé bizonyára nem nőtt és mintha egy ember lépne, egy dobbanás hallatszott, ha megálltak, mintha egy sarok ütődött volna össze, ha fegyverfogást csuiáltak, egy mozdulat látszott, ment minden, mint a karikacsapás, — de hiába Herbacek kapitány ur, miért, miért nem, — nem volt megelégedve . . .

— Mi van ma veletek? . . . Nem bánom, ha estig is itt maradunk, de addig haza nem megyünk, míg úgy nem execiroztok, amint én akarom!

Kardjával eszeveszetten hadonászott és pihenés nélkül folytonosan dolgoztatta a legénységet.

Végigtekintett a századon. Ugy álltak előtte legényei, mint a cövek. Kivetni valót igazán nem találhatott rajtuk. Pedig borzasztó haragját ki kellett valakin tölteni.

— Így nem megy ez tovább, majd csinállok itt rendet! — ordította féktelen dühében. — Majd megtanítalak én benneteket! . . . Suszternak és szabónak hat óra vas! Jegyezze föl őrmester!

Mult az idő. A többi század, bár jóval ké-

MERTZ

„MAGYAR BODEGA“

„Korlátlan“ borkimérése

Telefon 448. sz

Körözs-utca, Mertz-ház.

Telefon 448. sz.

Ajánlja tisztán kezelt fehér és vörös hegyi borait.

Kőbányai szalon söreit és mindennemű finomabb kisüsti pálinkáit, mérsékelt árak mellett.

A belényesi választás.

Kardos Árpád a kerületben.

A belényesi választókerület székhelyén, Belényesben ma történt meg a függetlenségi párt részéről a kerület mandátumára a jelölés. Mint tudósítónk jelenti, a kerület függetlenségi pártja egyhangú lelkesedéssel tette magáévá a pártelnök, *Báthory Zoltán*, indítványát, mely szerint a belényesi függetlenségi-párt a kerület mandátumára *Kardos Árpád* fővárosi bankigazgatót jelöli.

A kerület függetlenségi polgársága egyetemének ez az egyhangulag megnyilatkozott lelkes bizalma *Kardos Árpád* személye iránt teljesen megcáfolja azokat a rosszakaratu, tendenciózus híreszteléseket, melyek szerint *Kardos Árpád* jelölése a kerületben nem keltett volna kedvező benyomást. Saluzsinszki mellőzését a kerületben egyáltalában nem sajnálja senki, amint jelölését sem kívánta senki, sőt amint ismételt megirtuk, *Báthory Zoltán* pártelnök utazását Buda, pestre egyedül az tette szükségessé, hogy a sajtótól forszírozott *Saluzsinszky* jelöltetését, ami egyértelmű lett volna a függetlenségi lobogó biztos bukásával, megakadályozza.

Azok a híresztelések, melyek *Kardos Árpád* győzelmének gáncsot vetni akarnának, oly forrásból eredtek, ahol zokon vették *Saluzsinky* mellőzését. Sajnos, egy pillanatra mi is felültünk e rosszakaratu álhíreknek, most azonban megbízható információnk kötelelőgünkké teszi, hogy a koalíció hivatalos jelöltjét teljes rokonszenvünkkel támogassuk.

Feltétlen hiteles információnk szerint *Kardos Árpád* a függetlenségi eszméknek mindenkor törhetetlen hive volt és egyéni reputációja teljes garanciát nyújt arra, hogy a függetlenségi elveknek mindig szókimondó harcosa lesz. Azok a roszindulatu híresztelések, amelyek

megvádolják a belényesi kerület függetlenségi jelöltjét, mintha *Kardos Árpád* valaha a darabant kormányának szolgálatot teljesített volna, annyira tendenciózus rágalmak, hogy épen ő volt az, aki egy fiatal szolgabíró, *Vécsey dr. egyetemi tanár* fiát, mikor ez állását odahagyta, mert a törvénytelen darabantkormányt szolgálni nem akarta, bankjánál mint főpénztárost alkalmazta.

Kardos Árpád ez idő szerint még fiatal ember, aki egyenes jellemével és nagy pénzügyi tudása révén jutott be a bpesti Józsefvárosi takarékpénztár diszes, de felelősségteljes vezérigazgatói állásába. A politika világában neve eddig nem forgott, minden ambícióját eddig hazánk közgazdaságának és pénzügyi viszonyainak szentelte. Mint jeles közgazda és nagy tekintélynek örvendő pénzügyi szakember, az ő pénzügyi tudása nagyon helyén lesz abban a parlamentben, melyben a képviselők többsége, különösen a függetlenségi párton, az áldatlan közjogi frázisgyártás sekélyes vizein eveznek. Tekintve azt a nagyhorderejű pénzügyi és közgazdasági politikát, melynek megvalósítását a koalíció kormányától várunk, mikor épen a legvitálisabb közgazdasági és pénzügyi kérdések állnak a politika homlokterében, minők a kiegyezés, az önálló nemzeti bank kérdése, a készfizetések felvétele, az önálló nemzeti bank kérdése, a készfizetések felvétele, az önálló vámterület előkészítése, az adóreform stb., az olyan ember bejutása a magyar parlamentbe, ki közgazdasági ismereteiben és pénzügyi tudásában kiváló és egyúttal a gyakorlati élet embere, mindenképpen csak nyereség lehet.

De ha Magyarország ujáteremtésének kérdése nemcsak közgazdasági és pénzügyi, hanem ethikai szempontokon is mulik, amint valljuk és hirdetjük, hogy azokon is mulik, nyugodtan, sőt örömmel látjuk a függetlenségi lobogón a belényesi kerületben *Kardos Árpád* nevét, mert

hithű keresztény ember, a keresztény világnézet erős lelkű harcosa.

Kardos Árpád különben még az éj folyamán Nagyváradra érkezik és holnap a reggeli vonattal tovább utazik a kerület székhelyére Belényesre, hogy megismertesse magát a polgársággal. Programbeszédjét a kerület székhelyén, Belényesben, vasárnap mondja el. Tisz-tán egyénisége arravalóságával és a függetlenségi elvek tisztaságával pályázik a kerület választópolgárainak bizalmára.

A román nemzetiségi párt épen *Kardos Árpád* arravalóságának tudatában jelölte a lacfalusi papot, *Lukács Lászlót* és minden erőfeszítésre kész, hogy akár az izgatás legvakmerőbb fegyvereivel is biztosítsa jelöltje győzelmét, Bizunk a belényesi kerület választópolgárságának függetlenségi érületében, hogy összetartásával, higgadt imponáló magatartásával, elbuktatja az izgatás féktelen apostolát a kerületben.

Kadétok szomorúsága.

Minden államnak megvannak a maga speciális mizériái. A mi szürke civil államunkban nagy sokaságban háborognak a korszakos válságokat méhükben foglaló mizériás problémák, ám minden fázisuk annyira a nagy nyilvánosság porondján alakul, hogy a közismérveivel hatnak még a nem érdekelt rétegekre is. Van azoaban a szürke civil államban egy másik állam is, a külsőleg fényes, a ragyogó katonáállam.

A tradíciók kínai fala csaknem teljesen ismeretlené teszi ennek az államnak belső életét. Kétségtelenül létező mizériát mesterséges kapcsok egyelőre még a titkok mélyében tartják. Ez okozza azt, hogy a civil dacára, hogy 42 éves koráig alkotó eleme a hadseregnek, abban csaknem laikus.]

sőbb jött, már visszatért a kaszárnyába, csak a hetedik század volt még künn. Közel járt délhez az idő, midőn végre *Herbacsek* százados ur tajtézkzó lován ülve, visszavezette a századot.

Mikor leszállt a lóról az őrmester állt el éje. Allásba vágta magát és jelentette:

— Százados ur hat óra vasat adott a suszternak és a szabónak . . .

— Igen, na?

— Jelentem alássan, ki sem voltak rukkolva ma, a műhelyben dolgoztak.

Még mindig dühösen szakította őt félbe a százados:

— Ugy, akkor harminc nap kaszárnyáristom, mert ha ott lettek volna, bizonyára még rosszabbul ment volna . . .

2.

Miért büntetik a katonát?

A főhadnagy az ajtó küszöbén megállt és visszaszólt a legényének:

— Szekeres, hallottad, reggel hat órakor kirukkolás? El ne felejts egy órával előbb, tehát öt órakor felköltöni, értetted?

Haptákba vágta magát és csak ennyit mondott:

— Értettem főhadnagy ur!

A főhadnagy megszokásból jobb kezének

mutatóujját egy másodpercre sapkájának ellenzőjéhez illesztette, köszönésképen, azután kifordult a lakásból.

— Ez is csak holnap tér ma haza, — gondolta magában *Szekeres*, látván gazdáján az új attilát, a szalon kardot az új porte-epéével, meg az ujdonatuj sapkát.

Aztán az órájára nézett és konstataálta, hogy hét óra felé jár az idő és neki *Marival*, az ő szépséges *Mariskájával* találkozója van, sietve zsebredugott a főhadnagy ur cigarettái közül néhányat, fejére csapta extra sapkáját, bezárta a lakást és füttyörszve lefelé haladt a lépcsőn.

Szekeres megbízható legény volt, aki különben is harmadik évét szolgálta immár, a rendes időben, korán tért haza; a főhadnagy ur azonban még »korábban« . . .

Szekeres félálomban hallotta is bizonytalan léptekkel bebötörkálni szobájába és a mennyre álmós fővel megállapithatta, hajnali négy óra lehetett.

Nemsokára *Szekeres* felkelt, kitisztította a főhadnagy ur cipőit, ruháját és pontban öt óra volt, midőn benyitott gazdájának szobájába.

— A főhadnagy ágya előtt megállt, vigyázz állásba vágta magát és mondta:

— Főhadnagy urnak alássan jelentem, öt óra van.

A főhadnagy meg sem moccant. Hanyat teküdt az ágyában, arca az ébrentöltött éjszaka no meg talán az alkoholtól nem mentes italok elfogyasztása folytán sápadt, szája félig nyitva, haja, bajusza kuszált volt.

Szekeres, amint látta, hogy főhadnagya uem reagál »jelentésére« még közelebb lépett az ágyhoz és tiszteletteljes, kérő hangon ismételte:

— Főhadnagy ur . . . főhadnagy ur! . . .

Ekkor a főhadnagy, anélkül, hogy szeméit fölnyitotta volna, megmozdult, valami érthetetlenfélét mormogott a fogai között és tovább aladt.

Szegény Szekeres megijedt, hogy gazdája elalussza az időt és most már rázogadni kezdte a mélyen alvót, miközben egyre hajtogatta:

— Főhadnagy ur, tessék már felkelni . . .

öt óra van . . . már el is mult. Mindjárt negyed hat . . . főhadnagy ur fél hat van . . . rögvest hat óra . . .

Azt remélte, hogy ha többet mond a való időnél, könnyebben felébredzheti őt. Tényleg alig ejtette ki, hogy »már hat óra van« a főhadnagy egy ugrással künn termett az ágyból.

— Mit mondtál? Hat óra van? És eddig hagyta aludni? . . . Te állat, mit mondtam tegnap?

— De főhadnagy ur, csak . . .

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester

Nagyvárad, Rákóczy-ut 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagyraktárát: Saját készítményű márvány-, gránit, syenit, labrador stb. siremlékekben. Elvállal minden szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sirböltök s sirkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sirkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fiók telepek:

Déva. Nagyszombat. Bánpatak.

Szomorú újítást teremtett meg a katonai államban a néhány héttel ezelőtt megjelent felsőségi rendelkezés, amelyre tudvalevőleg ott a törvény erejével bír. A honvédelmi miniszter aktuálisá tett egy régi mizériát, megbolygatott egy réteg életébe mélyen vágó kérdést és ami hiba és mizéria volt abban, azt megszülyösbitotta.

Bájos novellák, kedves hangú elbeszélések, eleven katonai rajzok közismertté és mintegy fogalommal tették ezt a kitejezést: »kadét«. Bajszatlan mosolygós ifjak testesítik azt meg, akik nevelésük és koruk érdekes sajátjaival a nyilvános helyeken vonzó érdekességet jelentenek. Voltaképpen nem is állást fejeznek ki, hanem egy kedves kört; a fiatalág szimbolusát. Mind e derűs milieóban azonban elvész a fekete árnyalat: a kadétek nehéz megélhetése.

Manapság egy tiszthelyettesnek 12 forint havi pótdija és heti 5 korone zsoldja van. Ebből a tisztai étkezéskben ebédre legtöbb helyütt 15 forintot kell fizetniök és a többiből aztán a rang és állásbecsület követelményei szerint meg kell élni. Köztudomásu, hogy a tisztek 50 százaléka ebben az állásban ruházza be magát amaz adósságokba, amelyek azután karrierje, sorsa és jelleme kialakulását befolyásolják. Sok és a legnagyobb bajok magva ez a tény. De hát úgy, ahogy, — legalább eddig — a honvédségnél elvette élet ennek az anomáliának az, hogy mindössze egy évig tartott a kadét állapot.

Most a honvédelmi miniszter ezt is megszüntette. Ugyanis rendeletileg kimondotta, hogy ezután a tiszthelyetteség tartama két év lesz.

A bohó és annyi szentimentális novellatémát adó kadéteknek ez a rendelet nagy és méltó szomorúságot okoz. Talán nem is látolva, hanem csupán ösztönszerűleg érzik meg, hogy

— Egy szót se, — szakította félbe a magát melegegetődni akaró legényt, — miattad akár az egész napot is átaludhattam volna! De majd megtanítalak arra, mint kell a parancsot teljesíteni . . . Elcsaplak . . . kiköttetlek . . . takarodj . . .

Annyira feldühödött állapotban volt, hogy szegény Szekeres — ki halászapadtan állt helyén — meg sem kísérelte, hogy felvilágosítsa.

A főhadnagy ur szavát beváltotta, Szekeres kiköttötték, keze, lába hátrakötve, már egy óra hosszat lógott az e célra készített facőpön, midőn hirtelen megjelent az őrmester a parancsossal, hogy a büntetést félbeszakítsák.

A megkínzott Szekeres leemelték a facőpöpről és az őrmester így szólt hozzá:

— A főhadnagy ur megbocsájt neked, Szekeres és visszafogad puccernak . . .

Szekeres elkezeredetten közbevágot: — Őrmester urnak alássan jelentem, nem megyek vissza!

— Mit mondtál? — tört ki a harag az őrmesterből — nem akarsz menni? . . . mi ez? Megtagadod az engedelmséget? . . . Nos, jó, jegyezd meg magadnak, hogy mindennap kihallgatásra rendellek . . . No de ilyet . . . Majd meglátjuk; . . .

Az őrmester tájékozott a dühtől, hogy ellentmondnak neki és az okos Szekeres hirtelen elgondolta, hogy úgy is csak »három kis hónap még, aztán kiszabadul, jobbnak látta engedni és alázatosan mondta:

— Hát ha őrmester ur parancsolja, vissza megyek.

— Igen de jószántodból térsz vissza Szekeres, úgy — e?

— Jószántomból, őrmester ur!

a lehetetlenség eme forszírozása hol fogja majd a statisztikai adatokat megsokszorozni. Talán gondolják is magukban, (nagy titokban) hogyha szolgát tart az állam, hát fizesse is meg, de ne a szüleivel tartassa el magának!

Az ország délkeleti részéből.

Uj-Moldva, aug. 14.

Az ország legdélibb részéből írok. Szerbiának kékes ködben elhomályosuló hegyei zárják el előlem a kilátást: Ezek előtt a hegyek előtt folyik nagy lombhán a Duna. Ez volna hivatva ezen a részen lebonyolítani a vízi kereskedelmünket Orsován keresztül. És én megdöbbenve nézem nap mint nap, hogy ezen a gyönyörű folyón alig-alig tűnik tel egy-egy uszályhajó, a teherrakodó hajó tulajdonképeni értéke. Szinte önkénytelenül kell tennem összehasonlítást a szerb kereskedelemmel. Es ezt hangsúlyoznom kell, Szerbiával, mely fölött mi oly nagy fölönnnyel tekintünk el, épen ott van e tekintetben, mint mi. El vagyunk maradva, ez szégyen, de való. A külföldnek valóságos kincses bányája egy-egy ilyen folyó és mi nem tudjuk kihasználni, mert habár van hozzá minden eszközünk, nem rendelkezünk olyan kereskedelmi ösztönnel, mint a külföld.

Különb ez csak egy a sok közül, melyben mi nagyon sokkal vagyunk adósai magunknak.

Alig jön keresztül az ember egy-két vármegyén, máris sokat lát, ami nagyon fájó érzést kell hogy keltsen minden magyar emberben. Alig hagytam el Bihar megye határát Békésen, Aradon még hallottam magyar szót, Temesváron tul nem tudtam magyarul boldogulni. Itt lehet németül, szerbül, románul beszélni, csak épen magyarul nem. Báziason a hordáron s az állomásfőnökön kívül más nem tud magyarul beszélni és ez így tart egészen Orsováig, ahol aztán már a nagy nyelvkeverék még inkább elmossa a magyart. Ezen a vidéken vannak emberek, akik magyarok s egy évtized óta itt lakva, teljesen elfelejtették a magyar nyelvet. Vannak községek, melyek egy évszázad előtt nagy magyar községek voltak, ma már az intelligens osztály egy részét kivéve nem tud magyarul senki.

A régi László vára, közvetlen a Széchenyi ut mellett, teljesen szétpusztitva köveiből új életet adott egy egész községnek, Koronininek. Es ez az új község, mely egy magyar vérrrel megszentelt ereklje köveiből épült magyar földön, megtagadja magyar nyelvét, az oláh és szerb nyelv az uralkodó. Itt ennél a helynél sirni szerettem volna, sajnáltam a régi idöket, amikor még török hordák pusztítottak itt, de legalább magyar volt minden. Ma? Idegennek érzem magam ép úgy mint Szerbiában.

Találtam odaát Szerbiában Rákócziakat. Összehasonlítást tettem a mi Rákócziainkkal és a typus egy és ugyanaz, mint Rákóczi Ferencé. Hosszu hajat viselnek ezek is, arcbőrük, orruk, homlokuk, hajusszuk, mind-mind Rákóczi, de a nyelve szerb.

Olyan állapotok vannak itt, hogy hihetetlenek. Itt még a megye közgyűlésén is románul beszélnek, pedig akik ott vannak, azok egytől-egyig tudnak magyarul.

Plató.

UJDONSÁGOK.

Boldogasszony anyánk . . .

Török idökből, pogányok uralmának korából takadt ez az ének, a melyet nem lehet megindulás nélkül hallani. És minél nagyobb a megindulás, minél mélyebben érinti a szív húrjait az ének, annál közelebb vagyunk amaz idök szelleméhez, amelyek méhében a magyarok keserü imádsága megfogant.

Beh nagyon érezzük ma a régi magyarok minden keserüségét! A mikor a német is, a pogány is szorongatta a magyart s ő szerte nézett s nem lelé honját e hazában.

A pogány, a német . . . ez a mi keserüségünk, nyomoruságunk ma is.

Vérrokonuk volt a török, vérrokonunk az új pogányság is, legalább közlegényeiben. S a mint a janicsárok legvitézebb, legfanatikusabb csapatai magyar elrablott gyermekekből kerültek ki, ma is az új pogányság mindenre kész fanatikusai, csendőrgolyók elé álló vak tömegei: édes testvéreink, a kik vértüket áldozni készek sehonnai naplopók zsebe érdekében.

Ezzel a fanatizált, kárpzi fráterektől vezetett renegát sereggel kell ma szembe szállanunk. Konditjuk a vészharangot, ébresztjük az alvókat, tette serkentjük a heverőket . . . és mégsem látjuk azt a kereszties hadat, a melyet a pogányok, renegátok ellen sikerrel menének vezetni.

Régi okirattárak, leveles ládák kutatása alkalmával érdekes levelekre bukkan az ember. Egy-egy török főúr magyar írása. A török ur megtanult magyarul, a magyarokkal magyarul érintkezett, alkalom adtán el nem mulasztotta, hogy nekik egy kis elismerést juttasson, mind csak azért, hogy annál közelebb férjen a magyarhoz — és zsebéhez. Ha szép szóval nem ment, ment fenyegetésre. Meg is érzi az ember ezeken az írásokon, hogy a magyar szónak beh sok magyar pénz lehetett az áral!

Ha valamikor előteremtik a jól megérdemelt lomtári nyugalomból a modern pogányság irodalmi emlékeit, ezekhez a török basalevelezéshez fogják azokat hasonlónak találni.

El kell olvasni a Huszadik Század vagy a Népszava egy-egy számát. A nép iránt ugyanaz a látszólagos, de valójában hazug jóakarát, a melyet a basák használtak, mikor pénzt kértek szépen. Jön egy másik cikk, véletlenül talán éppen a magyarsággal, a nemzeti érzéssel foglalkozó. Ugyanaz az izzó orrfacsaró pökhendiség és alávaló zsarolási vágy, amely a basák zsaroló parancsait eltöltötte.

A törököt leráztuk, hát akkor csak el tudjuk kergetni ezt az új pogányságot is, mely semmivel sem különb a réginiél!

Mikor egy-egy hatalom vesztét érzi, akkor kezd a legörjögöbb tulzásokba. A Regnum Marianumot megszegyeníteni akaró új pogányság eljutott már az örültségig.

Sztrájkmaniája, melylyel a drágaságot a végletekig felcsigázta, gyalázkodó maniája, melylyel a hírlapokból szemétkerakodó telepet csinált pártja számára, mind messze tul esnek a józan ész határain. Az a zsarnokság, melyet a Jordán kies partjairól idecseppent kolompokok gyakorolnak renegát seregeik felett, már a bizantin rothadás benyomását kelti — s Bizánc is akkor dőlt össze, mikor császárait vakon imádni kezdte.

Boldogasszony Anyánk, ha ettől a hordától csakugyan megszabadulhatnánk valahára! A másikkal, a némettel négyszáz éve tart a küzdelem. Sok keserű strófát beirt a magyar irodalomtörténetbe, de azért ma már kifelé áll a szekere rudja. Egy téren uralkodik még kulturánkon. Hadseregünket el tudjuk képzelni a német vezényszó nélkül, lehet, hogy a képzelet nem is áll messze a megvalósulástól, de a Magyar Tudományos Akadémiát a legélénkebb fantázia sem tudná lefesteni — minden tag kezében egy olló és egy német szótár nélkül. A nemzeteket ma a kultura teszi nagygyá, képessé iparra, kereskedelemre, szóval gazdasági hódításokra, erősödére, — hogyan lehessünk tehát mi önállóak, mikor az önállóságunk első feltétele, a kultura német pecsétetek alatt áll, akár a török időkben a magyar várak német kapitányok alatt?

Erős akarat, a győzelemben való erős hit nélkül el sem lehet képzelni a diadalt. A régi magyarok honfiai keserűséggel eltelve énekeltek, hogy

Ne feledkezzél meg szegény magyarokról!

Aztán kirántották a kardot és kiverték a törököt s megkergették a németeket.

Nekünk sem elég sopánkodunk. Boldogasszony Anyánk régi éneke öntse szívünkbe nemcsak a régi idők keserűségét, hanem a régi idők tiszta lelkesedését is — és akkor a pogánytól, német járszalagtól egyaránt megóvott Magyarországot ismét tisztán ajánlhatjuk régi nagy Pátrónánk oltalmába.

Nagyboldogasszony ünnepén a r. kath. egyház az Isten anyja: Mária menybe menetének emlékét üli. Reánk magyar katolikusokra különös jelentőséggel bír a mai ünnep. Első dícső királyunk szent István e napon helyezte országot a boldogságos Szűz oltalma alá.

A nagy ünnep alkalmából a székesegyházban délelőtt 9 órakor a szent misét Felser Antal felsz. püspök, a szent beszédet pedig dr. Némethy Gyula papnöveldei tanár tartja. A plébánia templomokban a szokott időkben szintén lesznek ünnepi szent misék és prédikációk.

Lapunk legközelebbi száma az ünnep miatt szombton jelenik meg.

* **Személyi hír.** Bordé Ferenc városi főjegyző, polgármester helyettes a fővárosból hazaérkezett s átvette a város ügyeinek vezetését.

* **Az általános kövezési program jóvá van hagyva.** Nagyvárad városa eddig ötletszerűleg rendezte az utcákat. A mely utcának a háztulajdonosai jobban bírták szóval és protekcióval, kaptak kövezést, míg a legtöbb utca, ahol legjobban kellett volna a kövezés, mert ma is ős állapotban van a kocsi uttest éppen úgy, mint a gyalogjáró. A törvényhatóság végre az összes utcák kiburkolását határozta el, amelyet pár év alatt akar keresztül vinni s e célra nagyobb kölcsönt vesz fel a város. A törvényhatóság határozata és a kövezési program már régen fent van jóváhagyás végett a miniszternél. Mint értesülünk Bordé Ferenc polgármester helyettesnek sikerült a kérdést dűlőre hozni a miniszteriumban. Az általános kövezési programot a miniszter jóváhagyta s az pár nap alatt beérkezik Nagyvárad városához.

* **A Városliget rendezése.** Sétaterekben nem nagyon bővelkedik Nagyvárad s ami van is, azok egy része távolesik a központtól.

E célra fekvésénél és jó levegőjénél fogva a legalkalmasabb a Városliget. A tavalyi mezőgazdasági kiállítás alkalmából némiképp már rendezte ezt a szép területet a város, de annak megfelelő végleges rendezése, hogy valójában sétatér legyen, még ezutánra vár. A rendezés tervét már évekket ezelőtt elkészítette a városi mérnöki hivatal, az elmúlt évben pedig a törvényhatóság elfogadta a terveket s költségvetést a rendezésre vonatkozólag, csak annak jóváhagyása késett. Mint értesülünk, a belügyminiszter a közgyűlés határozatát jóváhagyta s most már ha pénz lesz reá, mi sem áll útjában, hogy a Városliget egyike legyen Nagyvárad város sétatereinek.

* **Protestáns gravámen.** Az »Erdélyi Protestáns Lap« haragszik. Apponyi miniszterre haragszik. Panaszos írásban vallás-sérelmet emleget, amiért első szent királyunk ünnepét nemzeti ünnepnek deklarálta a népiskolai törvény végrehajtására kiadott utasításában. Főbenjáró sérelem ez, megérdemli az ilyen panaszos írást:

Uj vallás-sérelem. Ezt már maga az ország kultuszminisztere, gróf Apponyi Albert csinálja. »Szent István napja«-t olyan nemzeti ünnepnek deklarálja a népiskolai törvény végrehajtására kiadott utasításában, amikor minden iskolára kitűzendő a nemzeti lobogó. Ezzel tehát a protestánsokat kényszeríti egy római katolikus ünnep ünneplésére. »Szent István napja« miatt eddig is folytonos zaklatásnak voltak kitéve hiveink, ez ezután még fokozódni fog. Szépen haladunk!

Keresztyén Atyámfiai! Mire való ez a zsörtölődés. Vagy tán nem részesültetek és részesültök ti is a keresztény magyar királyság megalapításának áldásaiban? Ha igen, hát ünnepejétek Szent István király napján — ne a római katolikus egyház szentjét — hanem a keresztény magyar királyság megalapítóját. Hiszen ti is keresztények és magyarok vagytok?

* **A premontreiek gyásza.** Hosszas és kínos szenvedés után halt meg Dobó Szilárd László, premontrei kanonok és rendi főszámvevő, Jászóvárott. A megboldogult alig 47 éves korában költözött el az élők sorából. Mint tanár egy évet töltött Rozsnyón, 1885. szeptemberében már Kassán tanított, de alig két havi működés után kénytelen volt Jászóra vonulni, mert súlyos tüdőbaja képtelenné tette a tanítást. Jászón eléggé megerősödve, de soha ki nem épülve 1887-től kezdve mint rendi főszámvevő fejtett ki lelkiismeretes és szorgalmas munkásságot. Temetése f. hó 14-én d. u. 4 órakor lesz a jászóvári prépostsági templomból.

* **Az utcák locsolása.** A mostani nagy hőségben a közönség óriási mérvben veszi igénybe a vízvezeteki vizet s így az éjjeli órákban egészen elzárják a vízvezeték, nappal pedig részben csukják el a főcsövet, a vízlefolyás csökkentése végett. Mikor a közönség vízhasználatát ilyen intézkedésekkel megnehezítik, ugyanakkor azt látjuk, hogy az utcák locsolására a vízvezeték használják, jól lehet, hogy a Nagyhid mellett már drága pénzen egy villamoserőre berendezett kutat állítottak fel éppen a locsolás céljaira. Ugy halljuk, hogy ez a kut nem felel meg a célnak, mert kevés vizet ad s a locsoló hordók megtöltése sok időbe kerül. Tehát megint kidobott Nagyvárad városa néhány ezer koronát technikai kísérletre, amely nem vált be. Így nyugszik már 12000 korona a földben a Kleit-féle locsoló csapok révén, amelyeket azért állítottak

be, hogy ne kelljen hordókkal locsolni s mégis be kellett szerezni a drága locsolóhordókat, mert a csapok használata nem bizonyult célszerűnek. Most megint a locsolóvíz miatt épített kut mondott csütörtököt. A város műszaki közegeinek legalább annyit előre kellett volna tudniok, ha másként nem, a drága tanulmányutak alapján, hogy érdemes-e ezeket kiadni ilyen kútra, vagy nagyobb méretben kellett volna azt tervezni. Végre is megújja a város közönsége, hogy kísérletekre minduntalan ezeket dobjanak ki s a város utcáira ilyen hőség idejében is a drága vízvezeteki vizet pocsékolják, — mikor itt van a Körözs a város közepén.

* **Temetések.** Tegnap délelőtt impozáns módon nyilvánult meg az általános részvét néhai Nyiry György közbecsülésben állott gyógyszerész temetésén. A gyászház udvara s Uri-utca eleje megtelt előkelő résztvevő közönséggel. Glacé Antallal élén a megyei és városi tisztikar számos tagja, az orvosok nagyszámmal, a gyógyszerészek testületileg, a Kaszinó tagjai számosan jelentek meg, hogy megadják a végtisztességet a kiváló derék férfinak. A koszorúkkal borított nehéz antik érc-koporsó az udvaron volt a ravatalra helyezve. A gyászszertartást Imrik S. Zoltán plébános végezte segédlettel, amely után a gyógyszerészek nevében Hankovits Ferenc gyógyszerész tartott megható, szép bucsubeszédet. A koporsót a kartársak vitték egy darabig a díszes üveges gyászkocsi után. A gyászháztól az olasz-i pléuánia templomba vonult az impozáns gyászmenet, ahol gyászmisét tartottak az elhunyt lelkiüdvéért. Az elhunytat az olasz sírkertben helyezték örök nyugalomra.

Márton László nyug. hadapródiskolai törzsrörmester hült tetemeit tegnap délután nagy részvét mellett s katonai díszszel helyezték örök nyugalomra. Zsufolásig megtelt a gyászház udvara s a kis utca közönséggel. A honvéd tisztikar Schwarze Géza őrnaggyal élén, a nagyváradon időző hadapródok, az összes honvéd őrmesterek díszben jelentek meg. A koporsót szebbnél-szebb koszorúk fedték, köztük a hadapródiskola tisztikarának koszorúja. A gyászszertartást dr. Patóky Arnold káplán végezte segédlettel. A gyászmenet a katonazene hangjai mellett vonult ki az újvárosi központi temetőbe. Mindkét díszes temetést Weiszlovits Adolf és fia temetkezési vállalata rendezte.

* **Községek az alkoholizmus ellen.** Az alkoholizmus járványa ellen küzdő községek sorába legújabbán Kávásd és Bihartorda községek léptek be vármegyénk községei közül. E két községnek képviselőtestületét is annak a rettenetes rombolásnak szemlélete bírta arra, hogy vásár- és ünnepnapokon a kocsmák és italmérések zárlatát elhatározzák. A bihartordai határozat miatt ugyan Blau Márton és Berkovics Sámuel megélhetésüket és a magyar kincstár érdekét féltik, hát a község bölcs határozatát meglebbezték, de biharmegye törvényhatósági bizottsága e kérdésben már nem egyszer megmutatta, hogy megtudja védeni a községek népét az alkoholizmus átkától. Mert Blau Márton és Berkovics Sámuel uraknak is joguk van a megélhetésre, de nem a község népének ekkölcsös józan élete árán. A tömegmérgezésre kiváltság nincs, és a magaskincstárnak sem érdeke az országban az adóalanyok számának csökkentése. Különben is

ne fájjon se Blau urnak, se Berkovics urnak a feje a kincstár érdekéb n, meg tudja majd érni a magas kincstár a maga érdekét a községek népe józan életre való törekvéseinek respektálásával is.

* Elütötte a villamoskocsi. Tegnap, szerdán reggel fél 8 órakor súlyos baleset történt a Szent László-téren. Bakos Károlyné Szacsavay-utca 23. sz. a lakó öreg asszonyt az egyik villamos kocsi elütötte. Szerencsére a szegényasszony nem került a kerekek alá, azonban így is súlyos sérülést szenvedett, mert a ballába a bokánál eltört. A mentők kivánságához képest előbb lakására szállították a szegény öreg nőt, de itt nem vehették kellő ápolás alá s csakhamar beszállították a köz-kórházba. A vizsgálat kiderítette, hogy a szerencsétlenséget a szegény nő vigyázatlansága okozta, mert a kocsivezető az előírás szerint többször cseppet, de az asszony nem tért le a vágányokról, a kocsit pedig már nem lehetett megállítani.

* A kadétek itthon. A nagyváradi honvédhadapród-iskola negyedéves növendékei mint részletesen megírtuk, Zágrábon és Fiumén át Tirolban, Stájerországba, Alsó-Ausztriába hosszabb tanulmányuttra mentek. A hadapród-iskola végzett növendékei már Budapesten vannak s holnap, augusztus 16-án hazaérkeznek. Egy napi pihenő után vasárnap, augusztus 18-án lesz az ünnepélyes felavatás tiszthelyettesekké s az eskü letétel. Azután mint tiszthelyettesek szabadságot kapnak októberig amikor is mindenik bevonul azon ezredhez, ahova be van osztva s megkezdődik az új élet.

* Öngyilkossági kísérlet. Keizer Ödön kereskedősegéd tegnap délután 2 órakor Beóthy Ödön u. 27. sz. a lakásán revolverrel mellbe lötte magát. Az első segélyt dr Weinstock Armin orvos nyújtotta a sérültnek akit további ápolás végett az izr. kórházba szállítottak be.

* Megrendítő szerencsétlenség. Csorvászról jelenti tudósítónk: Petrus Mihály csorvási kispap, adópénztáros két fiát — az élete 17-ik évében levő most felszabadult szabóságát, Mihályt és a 14 éves Pistit, ki ősszel lakatosinasnak készült — folyó hó 12-én délután tanyájuknak szinjében felakasztva találták. Miután ismerve a körülményeket, öngyilkosságot föltételezni nem lehet, minden valószínűség szerint rossz tréfából eredő szerencsétlenségnek kell a szomorú esetet tulajdonítani.

Felórával a szerencsétlenség előtt még jó kedvűen heverésztek a fűben a fiúk, és pár szót váltottak az arra lovagló szomszéd Góg Péter fiával. Valószínűleg ezt a fiút akarták visszajötteire istenkisértő rossz tréfával megijeszteni. Miután hirtelen más papirt nem találtak, egy cigarettadobány-göngyölő papírszeletre felírták:

»Közös akarattal távozunk ez életből, minden harang szóljon temetésünkön. Isten áldjon benneteket! Mihály és Pisti!«

Ezt a papírszeletet Pisti zsebetette, azután felálltak arccal egymás felé fordulva a lócára, burkot kötöttek a nyakukra, és úgy várták mozdulatlanul, halottat szinelve a visszatérő lovas pajtást. Miután a rosszlábu lóca vastagra felhalmozott dudván állott, a súlykülönbség miatt megingott az egyiknek lába alatt, aki ijedten kapálózni kezdvén a másik lába alól is kirugta azt. A csakhamar visszatérő szomszéd fia már valódi halottakat látott. A két fiát sirató adópénztáros családja iránt a községben általános a részvét.

* Félhelyáru délutáni előadások. Ma Nagybaldogasszony napján, délután 3 órakor kezdődnek az előadások a nagyváradi Uránia n.ozgófénykép-színházban. Tekintettel pedig a szegényebb sorsu közönségre, délután 3-tól este 6 óráig félhelyáruak az előadások. Este 6 órától kezdve a rendes helyáruak fizetendők. Az új műsor egyéb iránt a következők: 1. Kártyabüvészt. 2. Mindnyájunkat érhet baleset. 3. Tell Vilmos. 4. Marokkó. 5. A szórakozott csodadoktor. 6. A rövidlátó kerékpáros. 7. A gyémánt birodalma. 8. A telefon a középkorban. 9. Madeira. 11. A matróz halála. 12. Szarvasvadász. 13. Két dudás egy csordában. Szombaton félhelyáru gyermekelőadás.

* A Bűdösárok rendezése. Akik ritkán, vagy épen nem járnak Várad Velencének azon a részén, ahol az u. n. Bűdösárok elvonul az utcákon, alig van fogalmunk arról az ázsiai állapotokról, amely ezen árok mentén van. Ez az árok nemcsak a közbiztonságot veszélyezteti, de valóságos bűzfészek s utjá: állja a környék fejlődésének. Évtizedek óta kéri az ottani lakosság, hogy mentse meg őket a város ettől a közegészségi börtánytól, ettől a járvány fészektől. A sok kérésre végre a törvényhatóság a bűdösárok rendezését, csatornázását határozta el; a munkálatok azonban eddig késtek, mert a közgyűlés határozata fent hevert a miniszteriumban. Rövid időn belül azonban már visszakérül a határozat a városhoz, mivel a belügyminiszter a Bűdösárok rendezését jóváhagyta.

* Jegyzőválasztás. Belényesről jelenti tudósítónk: Dragonyesden tegnap volt a körjegyző választása. A tizenegy pályázó közül, kiket a választást vezető főszolgabíró mind jelölt, közfelkiáltással Juhász Elemér okl. jegyzőt választották meg a dragonyesdi kör jegyzőjévé.

* Értesítés. A Biharmegyei-koronatárak- és hitelszövetkezet értesíti t. üzletfeleit, hogy a ma esedékes befizetések az ünnep miatt *pénteken, e hó 16-án délután 3—5 óráig* teljesítendők. Az igazgatóság.

* Kölcsönös áthelyezés. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Máté Pál érmihályfalvai és Derzsi Kálmán csanádpalotai gazdasági ismétlő iskolai szaktanítókat kölcsönösen áthelyezte.

* Agyongázolta a szekér. Hétfőn Csón Mojsza somogyuzsopai 77 éves földművest elütötte Pungur József nagyléti lakos kocsija, A szekér Csón Mojszának mellén ment keresztül úgy, hogy a biharmegyei köz-kórházba kellett szállítani, hol a szenvedett belső sérülések következtében tegnap meghalt. Jakab rendőrnek ez ügyben beadott jelentése szerint Pungur József lovai a közelgő villamostól bokrosodtak meg, úgy hogy azokat megfékezni nem volt képes.

* Osztálysorsjáték. Az osztálysorsjáték mai húzásán a következő nagyobb nyeremények sorsoltattak ki:

40.000 koronát nyert: 117255.
10.000 koronát nyertek: 68161 69288.
3000 koronát nyert: 77008.
2000 koronát nyertek: 26778 67229 80972 107083.
1000 koronát nyertek: 43755 46294 85383.
500 koronát nyertek: 2400 4109 4652 4741 9089 11031 17907 21981 23343 24702 27665 29622 30665 32292 40560 43915 48879 51512 51514 52442 53985 59796 60865 61689 63914 68068 69375 69968 80947 26435 87188 87400 92271 95294 85977 96511 99735 100016 100726 101431 104871 112412 114029 115205 119059 119549 124136.

A többi kihuzott számok 170 koronát nyertek.

* Gardátlan állatok. Egy drb. 6—7 hónapos bárány 1 drb. fiatal li'a és egy kecske találtatott bitangásban. Igazolt tulajdonosuk 8 napon belül a rendőrségen jelentkezzen, különben az állatok elárvereztetnek.

* Névváltoztatás. Rosinger Bertalan és Rosinger János nagyszalontai lakosok családi nevüket belügyminiszteri engedéllyel Révészre változtatták.

* A Fülöpi takarékos és segélyszövetkezet értesíti t. tagjait, hogy a kezifetések a mai napon az ünnep miatt d. e. 9—11 óráig teljesítendők.

* Női ruha alapos szabását lehet 5 délután biztos sikerrel elsajátítani. 12 koronáért beiratkozni és tanulni lehet szombat és vasárnap kivételével naponta délután 2 órától 5-ig a Kereskedelmi Csarnok disztermében.

EGYESÜLETEK.

Uj keresztény szociális egyesület. A hajai keresztény szociális egyesület alapszabályait a belügyminiszter láttaozta.

TÁVIRATOK.

Miniszteri értekezlet.

Budapest, aug 14. Apponyi Albert gróf kultuszminiszter ma Budapestre érkezett. A kabinet Budapesten időző tagjai megérkezése után Kossuth lakásán értekezletet tartottak, melyen Apponyin és Kossuthon felül még Wekerle miniszterelnök és Sztérenyi államtitkár vettek részt. Az értekezlet délnél fél 1 órakor ért véget.

Supiló fenyeget.

Budapest, augusztus 14. A fumei »Novi List« című ujságban Supilo hosszabb cikszorozatot kezdett, melyet ma fejez be a következőleg fenyegetőzve cikke végén:

»Nemzetek életében bekövetkeznek néha olyan pillanatok, amikor a számításoknak, opportunisztikus tekinteteknek és a politikai raison többi expediensének háttérbe kell szorulnia. Egy ilyen történeti pillanathoz ért el most Horvátország. Ámde az ország felismeri ezt a helyzetet és nem fog egy pillanatig sem habozni, mit tegyen. Csakugyan: a háttérbe fogja szorítani az opportunitást. Nem bökeli ki a semét gazdasági előnyök felkínálásával, hanem a politikusai elszántan és intranzigensen fognak küzdeni az ország jogaiért.

Hábavaló lesz a magyar kormány taktikázása és fenyegetőzése. A magyar repressziónak meglesz Kroáciában a maga reakciója. Ha Magyarország nem enged, Horvátország meg kevésbbé és így a helyzet rémesen tiszta. Egyetlen szóval lehet jelezni azt, mi lesz Horvátország teendője és ez a szó: szakítás!

A Hau-ügyhöz.

Budapest, aug. 14. Karlsruheából táviratozzák: Behringer rendőrtisztviselő ma azt a kijelentést tette, hogy Baden-Badenban özv. Molitorné meggyilkolása miatt, mihelyt a gyilkosság körülményeiről tájékozódott, nyomban e akarta tartóztatni Molitor Olgát, dr. Neu-

mann egészségügyi tanácsos közbenjárására, aki Molitor Olgáért kezességet vállalt, ettől a szándékától elállott.

Halévy Lejos halála.

Páris, aug. 14. Halévy Lajos, Offenbach híres librettistája ma 73 éves korában vidéki birtokán meghalt.

A montekarlói gyilkosság.

Budapest, aug. 14. Marseillesből táviratozók: Goold és neje a vizsgálóbíró előtt bevallották tettüket. A férfi, akit nagyon feldühösített az, hogy Livay Emma pénzt kért tőle, meggyilkolta őt. Goold ezután a holttestet szétdarabolta, neje pedig segített neki a gyilkosság nyomainak eltüntetésében.

Elfogott azstog gyujtogatok.

Budapest, aug. 14. Debrecen környékén a csendőrség tegnap letartóztatott egy 24 tagból álló bandát, melynek tagjai a gazdák asztagjait felgyujtogatták. Így egy Kovács nevű gazdának 1300 keresztjét. Nemeth Istvánnak 8900 kereszt buzáját gyujtották fel. A csendőrség tegnap úrjáraton lévén észrevette, hogy az Eprestanyn Erdélyi János gazda szérűje kigyulladt. A tüzhöz érve, tapasztalta, hogy a gazda husz cselédje körülveszi az égő asztagot és gyönyörködik a piros tűzosl pokban. A csendőrség a cselédseggel erőszakkal tuszkolta az oltásra, azután mind letartóztatta. Három közülük beismerte a gyujtogatást. Azt hiszik hogy valamelyik biztosító-társaság üzletvezetője biztatta fel a gyujtogatókat, hogy így rászrihassa a kisgazdákat a biztosításra.

Igazságszolgáltatás.

A tanubér. Vidám, de egyuttal tanulságos jelenet játszódott le a napokban a kecskeméti büntető járásbírósnál. Itt az a divat és pedig számos esetben, hogy két ember állítólag összevesz, bejelentenek 8-10 tanut, mindegyik kap 3-4 korona tanudiját, azután a kapott ingyen pénzen megosztóznak s a tanudijakból 4-5 napig vigan élnek.

Most, hogy drága a napszám (néha 5-6 korona), lehetetlen birni a tanuval. Elkéri az ő 4-6 koronáját, sőt keményen, meglehetősen arroganciával ragaszkodik is hozzá. Egy ilyen dühös tanuval azután a következő eset történt. Kérdi a bíró a tanut:

— Hát kend mit kíván fáradsága fejében?

— Öt koronát, tekintetes uram, mer annyi a napszám!

— Elég lesz kettő. Mondja a bíró. Most 9 óra van, estig dolgozhat még ked, amennyit tet zik.

A paraszt sehogyse áll kötélnek.

— No jó — mondja a bíró — megkapja kend az öt koronát (a paraszt sunyin nevet a szemével), de itt marad este nyolcig, addig majd mögmunkájja kigyelmed odakünn a törvényszék kertjeit. Nem fog kend az államon nyereszketni.

Belfog a bíró a nyugta megírásába, egy pillanat: fölhasználja a paraszt a kínálkozó alkalmat, kilép a szoba nyitott ajtaján s egy újabb pillanat — mint a kánfor, nem volt a parasztnak már se hire, se hamva az egész törvényszék környékén!

Még kinalva se köll a parasztnak azóta — a tanubér.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Írta: **Daniel András.**

(Franciaából.)

10

Nem akarta túlélni az ekövelt büntényt halálával mintegy tisztázni akarta magát a hallgatag bűnrészességtől és kikértni akarta annak eshetőségét is, hogy valaha megbocsásson... És menekülni akart a halálba azon rettenetes gyötrelém elöl, átkozni és szenvedni egyszersmind, megvetni azt akit nem képes kiszakítani szívéből... Ezek a zavaros érzések viharzottak át Regine lelkén, állították talpra őt.

Bele vegyülte abba öntudatlanul az a vágy is, elősegíteni a gyilkos menekvését?...

Az, akit Malboise márkinének hívtak, mindaddig, amíg még nem győződött, hogy a tragikus szakadékban a gyilkosnak minden nyoma eltűnt, nem kiáltott segítségért. Volt bátorsága lemenni abba a szakadékba, ahol eltűnni látta Hugó tovasuhanó alakját.

Meredek, de járható ösvény vezetett le a hegyszakadékba.

Mialatt beszélt, látta, hogy Malboisné asszony feltelé haladt a meredek ösvényen, a derék ember segíteni akart neki, de a márkiné nem fogadta el támogatást; biztos, gyors léptekkel haladt előre. Felérve a szakadékból, Regine meggyőződhetett, minő buzgósággal kutarják át a birtokot, mert mindenfelé világosság mozgott a lombok között.

A csendőrök egyike hosszan fűtyentett; mintegy gyülekezési jel volt ez. A futkosó fáklyák egy és ugyanazon pont felé igyekeztek és Solgrés új urnője egyszerre körülvéve látta magát cselédeitől, akiket nem ismert és akikhez néhány egyenruhás ember is vegyült.

Hallgatagon, a kíváncsiság, sajnálat és gyanakvás vegyülékével nézték őt.

— Ki van ottan?

— A békebíró ur s a polgármester ur Étréchyből. Egy orvos is van ott.

— Mikor érkeztek meg? Hány óra van?

— Tíz óra felé jár az idő, — márkiné asszony.

— Hány óraker vették észre a büntényt?

— Majdnem azonnal... Egy kertész hallotta a lövést. De márkiné asszonyt nem tudtuk megtalálni!

Melina kíváncsisága a márkiné titokteljes eltűnését ill. tőleg, nem lett óhaja szerint kielégítve. Neki természetesen fogalma sem volt egy földalatti ut, mint a titkos ajtó létezéséről. A kastélybeli cselédség, kinek nagyobb része csak alig tudott valamit erről, sohasem iparkodott még fényes nappal, teljes biztonságban sem e titokzatos kijárási helyrajzát tanulmányozni. Azért egy büntény izgalmai közben, sőtét éjjel, éppenséggel nem mertek volna lemenni a hegyszakadékba. Szükséges volt a csendőrök jelenléte, Regine segélykiáltása, hogy a fiatal nőt felefedezék. És még a segélyére érkezett két katona sem vette észre a vasajtót, amelyet a rozsdá, a kuszó növények hasonlónak tettek a növényzettel borított földhöz, amibe a vasajtó nehéz félfái erőitve voltak.

— Azok az urak — kezdte újra Melina, eként vezette a törvény urait — kérdést óhajtanának intézni a márkiné asszonyhoz.

— Semmit sem tudok... Nincs mondani valóm — jelentette ki Malboisné. — Majd felelni fogok a köztársaság ügyészének. Minek beszélnék előbb?

Ez aztán szobaleányának tiszteletteljesen rosszaló tekintete a att. mialatt halk mormolás futott végig a csoporton, Regine tolytatá:

— Ah! — szólt láthatóan megreমেve — kiméljenek meg ettől... Nincs bátorságem visszatérni oda.

De a csendőrmester megkockáztatta a dolgot:

— Bocsánatot kérek, márkiné asszony, de egy rögtön adott felvilágosítás nyomra vezethetne és kiszolgáltathatná nekünk a gyilkost. Minden pillanat, amit mi elvesztekünk, nyereség az ő számára. Legcsekélyebb utbaigazításra én és az embereim rögtön tudnók, hogy hová s merre menekül...

De félbeszakította a szavait, mert valóban megdöbbent a merev, idegenszerű, gögös és egyszersmind aggályos tekintettől, amit rá a fiatal márkiné vetett.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Sörárpavásár. Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a Borsodmezei gazdasági egyesület az O. M. G. E. mint a Gazdasági Egyesület Országos szövetségének központja, a miskolci kereskedelmi és iparkamara és a Magyar Mezőgazdák szövetségével karöltve Miskolcon az 1907. évi augusztus hó 22-én a vármegyeháza nagy tanácstermében országos sörárpavásárt rendez. A szóban levő sörárpavásárra vonatkozó részletes feltételek a kamarai irodában a hivatalos órák alatt d. e. 8. d. u. 2 óráig megtudhatók. Nagyvárad, 1907. augusztus hó 13. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Husella Gyula*, kire keresk. tan. elnök. Dr. *Sarkadi Lajos*, titkár.

A gabonaföldes határideje.

Budapest, aug. 14.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — — —	9.10
Zab okt-re	— — — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — — —	8.31

Értéktőzsde.

Budapest, aug. 14.

Oszták hitelrészvény	— —	651 50
Magyar hitelrészvény	— —	750 25
Leszámitoló bank	— —	492 —
Rimamurányi	— —	54 25
Oszták-m. államvasuti részvény	— —	660 25
Közuti vasut	— —	542 75
Városi villamos vasut	— —	287 —

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKIOS GYULA.

Hirdetmény.

Kis-Jenő község (Biharmegye) a Sebes-Körörs folyón új hidat szándékozik építeni, a munkálatok biztosítása végett f. é. augusztus hó 31-ig terjedő határidővel pályázatot hirdet.

A zárt ajánlatok Kis-Jenő község (u. p. Mező-Telegd) képviselőtestületéhez nyújtandók be, hol az építési terv, költségvetés és feltételek megtekinthetők.

Ajánlattevő tartozik ajánlatához 2000 kor. bántópenzt csatolni, mely takarékpénztári beírtkönyv, vagy elfogadható értékpapír is lehet.

A képviselőtestület fentartja magának a számon választási jogot a beérkezett ajánlatok felett.

Hirdetési határidőn túl érkezett ajánlatok fi yelembe nem vétetnek. Az ajánlatok felbontása f. é. szeptember hó 1-én d. u. 3 órákor fog eszközölni.

Kis-Jenő, 1907. augusztus 14.

Kalló József,
körjegyző.

MEGJELENT
az első kötet 500 szöveg-
képpel és 60, részben
színes műmelléklettel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

című kötet a magyar közön-
ség minden rétegének érdeklő-
désére számíthat. Nem tudá-
kos szakmunka, hanem élvez-
zetes, könnyed olvasmány. ❖

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-BÓL,

melyről olvasóinknak már több ízben hírt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet úgy külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várakozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetéseivel felkeltett.

A könyvet szakemberek írták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köreiből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyuk érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A **gazdát** rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékoztatást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a **bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar** stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A **tanúgy munkásai a MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyerne. A nagyközönség legszélesebb rétegeit, valamint a megfelelő szakmákban működőket pedig közelről érdekli a közlekedés eszközeiről, a **hadászati technika**-ról, az **elektromosság**-ról, **távírástól** stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: **radioaktivitás, drótnélküli távírás, repülőgép** stb. e könyv olvasása útján eleven fogalmakká válnak az olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára”-nak ára kötetenkint.... 24 korona.

Megrendelhető

havi részletfizetésre is

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

A Technika Vivmányai

című kötet fejezetei és a szerzők nevei:

- Energia: Schimanek Emil.
- Bányászat: Litschauer Lajos.
- Kohászat: Gálócsy Árpád.
- A fémek megmunkálása: Kándó Gyula.
- Motörök és emelőgépek: Kármán Tódor.
- A közlekedés eszközei: Gondos Viktor.
- Pósta: H. Hennyey Vilmos.
- A fény a tudomány szolgálatában: Karvázy Zsigmond.
- A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
- A technika a hadviselés szolgálatában: M. Müller Hugó.
- Faipar: Gaul Károly.
- Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
- Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
- A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
- Gazdasági gépek: V. Markhó Jenő.
- Gazdasági termékek ipari feldolgozása: Kosutány Tamás.
- Elektromosság: K. Lipthay Károly.
- Telegrafia és telefonía: Hollós József.
- Zárószó: Méray-Horváth Károly.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

első sorozata a következő könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világegyetem
- IV. A Föld
- V. Az Élők Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat kötetben, tartalmazni fogja a történelmi, irodalmi és művészeti ismereteket és az első sorozat teljes befejezése után fog megjelenni.

Családi otthont,

elegáns egészséges lakást, fényes ellátást találhat nálam **f. évi szeptember hó elejétől** néhány vidéki előkelő urileány, ki fővárosi tanintézeteket látogat. Német, angol, francia társalgás. Zongora. Gazdagon ellátott házi könyvtár. Kivánatra privát oktatás.

Állandó orvosi felügyelet.
Lakás: **VI. Király utca 76. sz. a.** az Orsz. Zeneakadémia, Mintarajiskola, Felsőleányiskola stb. közvetlen közelében. Villamos összeköttetés a kaputól minden irányban.

özv. Benedek Kornélné

Katona Ida,
okl. tanítónő.

Személyes megbízhatóság és képességek felől szíves információval szolgál több egyetemi tanár.

Tessék prospektust kérni.

Egy még kevésbé használt üzemben levő
két lőerejű

gázmotor

igen jutányos áron eladó.

Cím a kiadóhivatalban.

Tanítónő,

kitünő képesítéssel,

nevelőnői állást

keres. — **Polgári iskolai növendékeket is vállal.** 191 1-4

Cím a szerkesztőségben megtudható.

Az első nagyváradai műbutorgyár

16 üzletét
évi augusztus 1-től

Fő-utca Guttman-házban

nyitja meg, hol az eddig ismert olcsó saját gyári árban

nagy butorkiállítás

fog a t. vevőközönség rendelkezésére állani. Bárminemű butorokat kezeség mellett saját gyárában készítenek.

Költségvetésekkel, rajzokkal, készséggel szolgálók díjmentesen.

Büchler Márton

Telefon 626.

152

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban. 20

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.

Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Legjobbak

a

Moskovits

czipők.

Kossuth-utca 5.

Báró KOZMITZA MIKLÓS (ezelőtt Mattoni H.)

Erzsébet Királyné Sósfürdője Budapest-Kelenföld.

Telefonszám 40-84. Ezen fürdőgyógyhely — mely különösen női bajokban, továbbá alhási és általános verbőségben, verőcéri pangások esetén, máj- és lépajokban, aranyérben nemcsak hazánkban, de a külföldön is unikumot képez, — az új tulajdonos által óriási áldozatokkal egészen újonnan renoválva és bővítve, gőzfűtéssel és villamos világítással, zárt és üvegezett fürdőfolyosóval, női pihenő helyekkel lett ellátva, de a 3 vendégházban a vendégszobák is legszebben és legkényelmesebben lettek berendezve, úgy hogy ezen gyógyhely nemcsak a nyári idény alatt, hanem

egész éven át, tehát télen is használható.

Az ivókúra ingyenes s e tekintetben a keserűvíz-források legjobbjai, a Király, Deák Ferenc, Szent-István Erzsébet királyné források vizei állanak a t. cz. közönség rendelkezésére.

A vendégszobák árai mérsékeltek.

A t. c. közönség szórakozására szolgálnak: fürdő zene naponta délelőtt 9-11 óráig, délután 4-6 óráig; továbbá a társalgó teremben az összes napilapok és illusztrált heti lapok, könyvtár és zongora.

A fürdőben állandóan egy női orvos látja el az orvosi teendőket.

A vendéglő Takács János vendéglősnek fővárosszerte ösmert kitünő vezetése alatt áll.

Villamos és telefon-állomás. Prospektus kívánatra postafordultával bérmentve kúldetik.

Brünn-königsfeldi gépgyár

ajánlja kitünő szerkezetű benzin- és petróleum motorait, kis ipar, takarmánykamrák, víztelepek, stb. részére 2-30 lőerőig, benzin lokomobilokat és benzin-lokomobilos cséplőkészleteket, legolcsóbb üzemű szívó gázmotorok.

Kerületi képviselő: **Hinsenkamp Ernő, NAGYVÁRAD,**
Szent János-utca 12. sz.

Arjegyzék ingyen és bérmentve. Elsőrangú gyártmány! 146

Nagyváradai középiskolai Internátus.

Nagyváradon, a Tisza Kálmán téri Elek-féle házban (9. sz.) folyó évi szeptember hó 1-én

gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi
és polgári iskolai tanulók részére

az internátusban a második évfolyam nyílik meg.

Egyenkénti tanítás nevelő tanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú korrepetálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatást kívánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője a kivel értekezni lehet naponként 9-től 12-ig

Nagyvárad, 1907. június 14.

Dénes Pál,

intézettulajdonos és igazgató.